Ladjedelnica Sv. Marka se ne sme zapreti

Obnovljena izdaja - Leto XVIII. - Štev. 12 (676) - Trst - 25. junija 1966 40 lir Spediz. in abb. post. Gruppo II

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Šola brez učbenikov

Nerešena vprašanja zavirajo razvoj slovenskega šolstva - Kdo je odgovoren?

Šolsko leto 1965-66 je pri kraju. Čez nekaj dni se bodo zaprla vrata vseh šol in zavodov, še pred tem pa bomo izvedeli kakšni so letošnji uspehi. In tedaj bomo govorili o bilanci.

Že večkrat smo pisali o težavah, ki tarejo slovensko šolo na Tržaškem in Goriškem. Pred nedavnim smo poročali tudi o vlogah, ki so jih slovenski šolniki poslali pristojnim oblastem. Poročali smo tudi o vsebini odgovorov, ki so jih slovenski šolniki prejeli iz Rima in Trsta. Danes seznanjamo javnost z vsebino resolucij SKGZ, pa tudi z vsebino pisma, ki ga je poslanka Marija Bernetič poslala ministru za vzgojo.

Položaj slovenske šole je zares neugoden. Preveč je nerešenih vprašanj. Določila zakona za slovensko šolo le deloma izvajajo. Stanje slovenskih šolnikov je še vedno neurejeno. Vprašanje nadzornega in vodilnega osebja je še vedno odprto. Učbenikov in drugih pripomočkov ni dovolj, nekaterih pa sploh ni. Šolski skrbnik v Trstu se često lasti pravic, ki jih nima. Učna in vodilna mesta poverja včasih po pristranskem kriteriju. Ukinja razrede in združuje ravnateljstva. Vse to nas često sili v temno slutnjo, da so na odgovornih mestih ljudje, ki bi radi dočakali shiranje slovenske šole v naši deželi.

V nekem uradnem aktu smo brali, da je vprašanje slovenskih učbenikov v glavnem rešeno. V istem aktu je zapisano, da stoje tudi nekatera druga vprašanja tik pred rešitvijo. Žal, v resnici ni tako. Manjkajo čitanke za 1. in 2. razred osnovne šole, računica za 2. razred, berilo za 3. in 4. razred ne ustreza več, manjkajo tudi pomožne knjige za 3., 4. in 5. razred osnovnih šol in cela vrsta učbenikov za srednje šole vseh vrst in stopenj.

Učitelji na osnovnih šolah na Tržaškem so pred kratkim dobili ukaz, naj pred zaključkom šolskega leta poberejo stare slovenske učbenike, da jih bodo jeseni dali drugim učencem. In v kaknem stanju so ti učbeniki!

Tako torej, jeseni bodo učenci slovenskih šol dobili stare in obrabljene učne knjige in novo italijansko berilo.

Kako upravičen je bil ugovor tistega očeta, ki je dejal, da je to porazno! Ko bo otrok prvič prestopil šolski prag, bo prejel novo, lepo opremljeno italijansko berilo, zraven pa še staro, obrabljeno slovensko berilo. In to v slovenski šoli!

Razumljivo je, da se slovenski šolniki upirajo. In prav imajo. Tembolj prav tudi zato, ker nihče nima pravice učencem knjige odvzemati! Zakon jasno govori!

Tu se postavljajo vprašanja: če je res, da učbenikov za slovenske šole ni na razpolago, in to je res, kako to, da pristojne šolske oblasti niso pravočasno sprejele ustreznih ukrepov? Kako to, da niso upoštevale prošenj in pritožb? Kako to, da niti tisti slovenski šolniki, ki so postavljeni na vodilna mesta niso pravočasno, in odločno nastopili? Je torej res, da se boje zamere? in zakaj?

Po vsem tem imamo lahko zelo čudno mnenje o nekaterih. Čudno tembolj, ker vemo, da so med tistimi, ki so postavljeni na vodilna mesta tudi nekateri, ki nasprotujejo nabavi slovenskih učbenikov tiskanih v Ljubljani. Baje je nekdo celo prepovedal učiteljem, da bi prosili mešano komisijo, naj posreduje. Če je tako, potem si dovoljujemo reči: tak človek ne spada na mesto, ki ga ima, saj sabotira slovensko šolo.

Na seminarju za šolnike, ki je bil v Gradežu, so se med drugim pogovarjali tudi o perečem vprašanju slovenskih učbenikov. Italijanski kolegi so se zelo čudili temu. Težko so verjeli, da je kaj takega danes mogoče. Baje se je tudi nekdo izmed višjih iz Rima zelo čudil, čudil tembolj, ker da mu tega prej nihče od pristojnih ni poročal.

Morda bo kdo dejal: to so fragmenti. Res je, fragmenti so. In v drugačnih razmerah ne bi niti spadali v list. Toda teh fragmentov je preveč. Vedno več. Zato ne moremo in ne smemo mimo njih.

Iz vsega tega, kar smo našteli — in žal, lahko bi tudi nadaljevali — izhaja zelo jasno, da je položaj slovenske šole neugoden.

Nujno je, da se ta položaj premosti. In moramo ga premostiti, kajti naša šola nam je preveč pri srcu, da bi se lahko sprijaznili z obstoječim položajem.

Kljub vsem težavam, s katerimi se mora slov. šola spoprijemati, nam je ta šola porok za bodočnost. Naši skupnosti je dala in bo dajala tudi v prihodnje zrele ljudi, ki se vsestranko uveljavljajo na raznih področjih dela in življenja.

Voščilo

Učencem, dijakom in njihovim vzgojiteljem želi «Delo» prav prijetne počitnice, absolventom pa vošči mnogo uspehov pri delu!

Letos dva festivala „Dela“

Letos bosta na Tržaškem podeželju dva festivala «Dela». Prvi že tradicionalni festiva bol v Dolini od 23. do 25. julija, drugi festival pa bo v Zgoniku dne 6. in 7. avgusta. Na obeh festivalih bodo kvalitetne kulturne prireditve.. Podrobnejši spored bodo objavili v prihodnjih številkah lista.

Odgovor na sklep IRI: 36-urna splošna stavka in mogočna protestna manifestacija v Trstu

Iz Rima je dospela vznemirljiva vest. Predsednik IRI je obrazložil položaj skupine podjetij, ki jih vključuje IRI. Med drugim je sporočil, da so predvidene razne spremembe in reorganizacije. Ladjedelniško družbo CRDA bodo združili z neko drugo družbo. Sedež nove družbe bo v Genovi in ne v Trstu. Ladjedelnica Sv. Marka v Trstu bo prenehala obstajati. Njene naprave bodo prepustili družbi FIAT.

Ladjedelnica Svetega Marka, ki je bila in je važen vir gospodarskega življenja v Trstu, je torej obsojena. Ta vest ja ustvarila hudo zaskrbljenost v mestu.

Deželni komite KPI je objavil posebno poročilo, v katerem je rečeno: vesti o namerah ustanove IRI potrjujejo, da je vlada levega centra popolnoma podložna interesom in smernicam monopolističnih skupin, ki prevladujejo v Evropskem skupnem tržišču, pri čemer kaže popoln prezir do izvodjenih organov, od parlamenta do krajevnih uprav.

Zapretje ladjedelnice Sv. Marka je zadnje dejanje zmanjševanja vloge ustanove IRI v naši deželi, proti kateremu se KPI že več let bori. Odgovornost za nastali položaj pada na Krščansko demokracijo in njene zaveznike.

Namen zapretja ladjedelnice Sv. Marka je zadel na splošen odpor tržaškega prebivalstva, katerega izraz je tudi splošna stavka. Komunisti vse dežele izražajo v tej borbi vso svojo solidarnost. Deželni komite KPI se obvezuje da bo napel vse sile za to, da IRI prekliče svoje sklepe.

Ladjedelnico Sv. Marka je treba rešiti z drugačno politiko, ki bo upoštevala potrebo po obnovi in gospodarkem razvoju dežele in IRI mora biti steber tega razvoja.

Trst in dežela sta že dovolj plačala s tem, da so zaprli podjetje ONFA v Tržiču, ladjedelnico Sv. Roka v Miljah, da so skrčili zaposleno delovno silo v tržaskih ladjedelnicah ter povzročili krizo v goriškem podjetju SAFOG.

Ladjedelnica Sv. Marka se ne sme zapreti, marveč jo je treba obnoviti in razviti. Z enotno borbo se lahko preprečijo načrti o ukinitvi Sv. Marka!

Tajništvo tržaške federacije KPI pa je v svojem poročilu med drugim poudarilo, da vesti o nameravati ukinitvi ladjedelnice Sv. Marka potrjujejo v celoti škodljivo politiko glede vsedržavnega ladjedelstva ter soodgovornost političnih sil levega centra v Trstu.

Tajništvo federacije je pooblastilo občinske svetovalce KPI v Trstu, naj zahtevajo takojšen odstop župana in odbora, ker nista sposobna žaščititi interese Trsta. Hkrati tržaška federacija KPI predlaga vsem političnim silam, vsem sindikalni organizacijam in vsem prebivalcem Trsta, naj se združijo v enotni borbi, ki naj izraža ves Trst, kajti le tako bo mogoče braniti interese delavcev njihovih družim ter prisliti vlado, da v okviru nove pomorske politike reši ladjedelnico Sv. Marka.

Poslanka Marija Bernetič in senator Vittorio Vidali sta v parlamentu postavila vprašanje glede ladjedelnice Sv. Marka.

Komunistična skupina v deželnem svetu je takoj, ko je izvedela za alarmantno vest usode ladjedelnice Sv. Marka objavila svoje poročilo, v katerem je rečeno, da IRI s svojim sklepom o ukinitvi ladjedelnice Sv. Marka in vlada levega centra ustvarjata še slabše perspektive za gospodarstvo Trsta in dežele.

V poročilu je tudi rečeno, da komunistična skupina graja dejstvo, da ni bila dana možnost deželnemu svetu, da bi že na seji v četrtek izrekel svoje mnenje o tej hudi zadevi skupina je zahtevala, naj se vprašanje ladjedelnice Sv. Marka postavi na dnevni red prihodnje seje.

V petek dopoldne je bila v Trstu velika protestna manifestacija proti nameravanemu zapretju ladjedelnice Sv. Marka. Na Trgu Goldoni se je zbrala večtisočglava množica ter poslušala z izredno velikim zanimanjem govore voditeljev treh glavnih sindikalnih organizacij, ki so skupno proglasile 36-urno splošno stavko in priredile tudi to sindikalno zborovanje. Po zborovanju se je razvila po glavnih mestnih ulicah povorka delavcev.

Splošna protestna stavka v četrtek popoldne in v petek ves dan je popolma uspela.

Iz Rima je prišla vest, da bodo o usodi ladjedelnice Sv. Marka razpravljali v prvi polovici julija.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Zopet obljube

Vzpodbudne besede na tržaškem velesejmu in na sestanku o mejnih prehodih v naši deželi, toda potrebna je predvsem nova politika vlade

Ta teden sta dva dogodka še posebej osvetlila pomen, ki ga dežela Furlanija — Julijska krajina ima na mednarodnem področju ter naglasila potrebo po novi usmeritvi vladne politike. V Vidmu in Trbižu je bil sestanek, na katerem so obravnavali vprašanja mednarodnih mejnih prehodov v naši deželi, v Trstu pa se je začel 18. mednarodni vzorčni velesejem.

Tako na sestanku o mejnih prehodih kot na tržaškem velesejmu so razni govorniki, med katerimi tudi dva ministra in druge ugledne osebnosti, poudarjali pomen vloge, ki jo ima naša dežela. Poveličevali so «most», ki služi za povezavo s srednjeevropskimi deželami. Poveličevali so tudi vlogo tražaškega pristanišča, pa tudi vlogo, ki jo ima tržaški mednarodni velesejem. Minister Mancini je poudarjal, da je Trst naravno pristanišče za široko zaledje srednje in vzhodne Evrope, minister Tolloy pa je nakazoval možnosti za ponovni vzpon Trsta v vlogi emporija srednje Evrope. Tržaški velesejem je imenoval «srečanje operaterjev, narodov in miroljubnih izmenjav». Lepe in vzpodbudne besede.

Toda ko gre za konkretna dejanja je drugače. In dejanja veljajo, ne pa besede. Po dolgih govorih v Vidmu in Trbižu, v katerih so naglašali, da je nujno potrebna avtocesta, ki bi povezovala Trst in Videm s Trbižem ter nenehno podčrtavali, da je prav ta cesta pogoj za dobro povezavo z deželami v osrčju Evrope, so povzeli zaključke. In ugotovili so, da avtocesta Trst - Videm - Trbiž ni vključena niti v vladni program za gospodarski razvoj, v takoimenovani «načrt Pieraccini» Zato je torej tudi gradnja omenjene ceste stvar bodočnosti.

Isto lahko rečemo o tržaškem pristanišču. Kljub toliko opevani potrebi po okrepitvi tržaškega pristanišča in po splošni ugotovitvi, da je potrebna ustanovitev tržaške pristaniške ustanove, da so nujno potrebni ustrezni ukrepi za pospešitev razvoja pomorskega prometa, ostaja vse pri starem.

Z generičnimi obljubami, z retoričnim frazarjenjem, kakršnemu smo bili priča na sestanku o mejnih prehodih in na otvoritvi velesejma v Trstu ni mogoče reševati konkretnih problemov. Odveč so tudi predlogi, ki jih je osvetljeval minister Tolloy glede ustanovitve odborov in komisij, ki se bodo ukvarjali s temi problemi. Gre za vse druge probleme. V prvi vrsti gre za to, da se menja obstoječa politika. Celotno problematiko je treba postaviti v okvir demokratičnega gospodarskega programiranja, ki bo pristopilo k organskemu reševanju problemov prometa, cestne povezave, železniških izboljšav in okrepitev ladjedelniške industrije.

Predvsem gre za to, da se menja usmeritev italijanske zunanje politike. Ta politika se mora sprostiti. Otresti se mora oklepov NATO, rešiti vojaških služnosti tudi na mejnih področjih. Potrebna je

(Nadaljevanje na 4. strani)

Upravne volitve v Italiji

KPI je utrdila svoj položaj

Vodstvo KPI je proučilo volilne izide, ter ugotovilo, da so komunisti v nekaterih pomembnejših središčih (Genova, Forlì, Firenze) napredovali v večji meri kot na vseh prejšnjih volitvah. V nekaterih drugih, zlasti na Jugu pa so bili volilni izidi drugačni, kar pa ne preseneča, ker so v tistih krajih navadno izidi upravnih volitev različni od izidov političnih volitev. V primerjavi s političnimi volitvami, ki so bile leta 1963, se je moč KPI (12. junija 1966) še bolj okrepila. Tudi to dejstvo potrjuje, kako izmaličeno in strumentalno je prizadevanje Krščanske demokracije, ki skuša prikazovati, da je KPI nazadovala.

V nekaterih najpomembnejših središčih, kjer levi center ni dobil potrebne večine, sta navzočnost KPI in pa sodelovanje celotne levice odločilnega pomena za ustanovitev novih demokratičnih krajevnih uprav.

V Rimu in v drugih pomembnejših središčih, kjer so stranke levega centra prejele večino glasov, se je jasno pokazalo, da se je Krščanska demokracija premaknila na desno in da levi center ne bo izvajal politike prenovitve. Napredovanje socialdemokratov predstavlja razlog za resno premišljenje vseh delavskih strank in zlasti socialistov.

Vodstvo KPI poudarja, da se bodo komunisti zavzemali za najširšo enotno akcijo proti involuciji levega centra in za ustavavritev nove večine. V tej perspektivi so korektni odnosi med večino in opozicijo ter novi odnosi med vsemi demokratičnimi in levičarskimi, laičnimi in katoliškimi silami bolj kot kdaj koli nujni in potrebni za zagotovitev delovanja izvoljenih skupščin, za reševanje problemov, za razvoj demokracije. To odgovarja tudi občutenim zahtevam delavcev, ki danes vodijo ostro borbo, katero aktivno podpirajo vse demokratične sile v državi. Za nove odnose med silami, ki so zaskrbljene nad funkcioniranjem demokratičnih ustanov in potrebami po socialnem napredku pa je nujna odprava vseh diskriminacij.

Vodstvo KPI predlaga naj se v krajih, kjer so levičarske sile dosegle večino in pa v krajih, kjer levi center ne more sam sestaviti uprave, sprejmejo vse pobude, ki so potrebne za ustvaritev sporazuma, da se tako prepreči prihod prefekturnih komisarjev ali podporo desničarskih skupin; predlaga tudi, naj se v vseh krajevnih ustanovah išče konvergence med silami, ki se nameravajo upreti zahtevam po nadvladi Krščanske demokracije ter zato, da se privede k rešitvi življenjsko važna in nujna vprašanja.

Vodstvo KPI vabi vse partijske organizacije, naj bodo pobudnice enotnih predlogov in naj delajo za to, da bodo vsi državljani svesti pomena demokratičnih rešitev, ki izhajajo iz proučevanja konkretnih problemov in iz debate o programih.

Volilni izidi v nekaterih velikih mestih

Objavljamo nekaj značilnih primerov iz velikih mest. Volilne izide z dne 12. junija 1966 in primerjave s prejšnjimi volitvami:

RIM:

KPI, 12. junija 1966, 359.571, 25,3%, 21 sedežev; politične volitve leta 1963, 343.386, 24,5%, občinske volitve leta 1962, 258.771, 22,8%, 19 sedežev.

DC, 12. junija 1966, 437.945 30,8%, 26 sedežev; politične volitve leta 1963, 394.257, 28,1%; občinske volitve leta 1962, 365.940, 29,3%, 24 sedežev.

PSI, 12. junija 1966, 108.436, 7,6%, 6 sedežev; politične volitve leta 1963, 168.182, 12%; občinske volitve leta 1962, 158.199, 12,6%, 10 sedežev.

MSI, 12. junija 1966, 132.490, 9,3%, 7 sedežev; politične volitve leta 1963, 170.562, 12,2%; občinske volitve leta 1962, 198.248, 15,8%, 13 sedežev. (Te primerjave objavljamo tudi zato, ker je dobršen del fašistov tokrat glasoval za demokristjanske desničarske kandidate. Prip. uredn.)

GENOVA:

KPI, 12 junija 1966, 170.045, 32,1%, 27 sedežev; politične volitve leta 1963, 164.108, 30,2%; občinske volitve leta 1964, 169.061, 31,7%, 26 sedežev.

DC, 12. junija 1966, 142.120, 26,8%, 22 sedežev; politične volitve leta 1963, 139,987, 25,8%; občinske volitve leta 1964, 145.871, 27,4%, 22 sedežev.

PSI, 12. junija 1966, 78.125, 14,8%, 12 sedežov; politične volitve leta 1963, 92.914, 17,1%; občinske volitve leta 1964, 83.613, 15,7%, 13 sedežev.

FIRENZE:

KPI, 12. junija 1966, 104.820, 35,2%, 22 sedežev; politične volitve leta 1963, 102.198, 32,1%; občinske volitve leta 1964, 106.596, 34,8%, 22 sedežev.

DC, 12. junija 1966, 85.335, 28,6%, 18 sedežov; politične volitve leta 1963, 88.341, 27,8%; občinske volitve leta 1964, 87.117, 28,4%, 18 sedežev.

PSI, 12. junija 1966, 35.566, 10,9%, 7 sedežev; politične volitve leta 1963, 43.444, 13,7%; občinske volitve leta 1964, 32.801, 10,7% 6 sedežev.

FORLI':

KPI, 12. junija 1966, 27.058, 40,9%, 18 sedežev; politične volitve leta 1963, 25.247, 39,1%; občinske volitve leta 1964, 25.425, 39,9%, 17 sedežev.

DC, 12. junija 1966, 13.188, 20%, 8 sedežev; politične volitve leta 1963, 13.156, 20,3%; občinske volitve leta 1964, 13.043, 20,5%, 9 sedežev.

PSI, 12. junija 1966, 3.930, 5,9%, 2 sedeža; politične volitve leta 1963, 6.311, 9,8%; občinske volitve leta 1964, 4.692, 7,4%, 3 sedeže.

Grozilna pisma v Zahodni Nemčiji

«Preštej svoje kosti, da jih bo zdravnik pozneje lahko sestavil. Ti si svinja številka ena v Zvezni republiki Nemčiji. Samo še enkrat se v zahodnih listih zavzemi za poljsko stvar, pa boš videl, kako se ti bo hiša spremenila v pepel».

To pismo je dobil predsednik nemške evangelistične cerkve. Predstavniki te cerkve so se na nekem shodu zavzeli za boljše odnose z Vzhodom.

List «Frankfurter Rundschau» piše: Videti je, da se pisci čutijo varne, ker se jih doslej nihče ne dotakne».

Za prenehanje vojne v Vietnamu

9. julija v Trstu manifestacija za mir

9. julija bo v Trstu deželna manifestacija za mir v Vietnamu. Manifestacijo organizira Deželni orbor za mir in neodvisnost Vietnama. Za to priliko je omenjeni odbor objavil naslednji apel:

«Državljani! Spričo poslabšanja vietnamske krize in zaradi vedno bolj dramatičnega pomanjkanja kakršne koli perspektive miru za izmučeno vietnamsko deželo, miru, ki bi spoštoval zelo vroče težnje po svobodi in neodvisnosti, tržaški, videmski, pordenonski, goriški in tržiški odbori za mir in svobodo Vietnama, zbrani na skupnem zasedanju, sklicujejo za soboto 9. julija v Trstu veliko deželno manifestacijo za mir in vabijo vse prebivalce, naj se ji pridružijo.

Naša dežela, ki je glede vprašanja miru na svetu tako tenkočutna in ki se iz lastnih izkušenj zaveda kakšne so vojne strahote in kako potrebno je mirno sožitje za gospodarski in družbeni razvoj narodov, je nujno solidarna s trpinčenim vietnamskim ljudstvom.»

Izjava 50 avstrijskih kulturnih delavcev

50 uglednih predstavnikov avstrijskega javnega in kulturnega življenja je podpisalo naslednjo izjavo:

«Z veliko zaskrbljenostjo spremljamo novo zaostritev vojne v Vietnamu. Povečevanje vojaških sil stopnjuje nevarnost razširitve spopadov na sosednje področje in celo svetovnega jedrskega obračuna.

Več kot dve desetletji je Vietnam prizorišče bojev, ki so povzročali smrt in pohabljanje desettisočev mož, žena in otrok, ter prizadejali vsej deželi grozovito opustošenje.

Prepričani smo, da je mogoče doseči rešitev vietnamskih problemov le s pogajanji. V tej zvezi naj služi kot izhodišče sporazum, ki je bil sklenjen v Ženevi leta 1954. Ta pogajanja pa bodo le tedaj smiselna, če bodo pri njih udeležene vse prizadete stranke.

Zaostritev vojaških ukrepov pa ogroža ustvaritev ustreznega vzdušja, ki naj služi za uvod v pogajanju, predvsem pa je nujno prenehati z bombnimi napadi tako na Severu kot na Jugu, kajti njih poglavitna žrtev je vedno neoboroženo prebivalstvo. Prav tako je pa tudi potrebno preučiti pobude za pogajanja ene in druge nasprotujoče si strani, ne pa jih že vnaprej odbijati kot neiskrene.

Upamo, da bo avstrijska zvezna vlada okrepila svoje napore, da bi po svojih najboljših močeh pripomogla k prenehanju spopadov.

Čutimo se povezane z vsemi, ki se v številnih deželah po svetu odločno trudijo za konec vojne v Vietnamu.»

To izjavo so podpisali tudi:

Gledališki igralec Erich Auer, dr. Richard Bamberger, glavni urednik Paul Blau, Erich Brauer, univ. prof. dr. Engelbert Broda, prof. Karl Bruckner, Barbara Coudenhova-Calergi, prof. Franz Theodor Csone, državni sekretar a. D. Julius, ne, državni sekretar a. D. Julius Deutsch, Milo Dor, Leon Epp. gled. igr. Richard Eybner, prof. dr. Franz Fischer, primarij dr. Georg Fuchs, docent dr. Ernest Glaser, režiser Wolfgang Glueck, dr. E.I. Goerlich, dr. H. Goss-Mayr, državni rekretar D. Franz Grubhofer, Henriette Hainisch, prof. C. Hauser, univ. prof. dr. Friedrich Heer, Josef Hindels, Werner Hofmann, Alfred Hrdlicka, Alais Jalkotzky, Rosa Jochmann, dr. Robert Jungk, prof. Fritz Klenner, dr. Ernest Koref, prof. dr. Karl Lugmayer, univ. prof. dr. Guenther Nenning, dr. Nadine Paunovič, univerzitetni prof. dr. Karl Przibram,

Vietnamsko ljudstvo ruši mit o ameriškem gospostvu

Vietnam: Amerikanci podpirajo zločince, ki so zmožni takih grozodejstev.

«RINASCITA» je v svoji 11. številki letošnjega letnika objavila zanimiv sestavek o strategiji ljudske vojne v Vietnamu. Sestavek je še vedno aktualen in ga nekoliko skrajšanega objavljamo.

Z množičnim pošiljanjem novih invazijskih čet v Južni Vietnam so ameriški imperialisti začeli novo obdobje v svoji napadalni vojni.

Ne gre za kako naravno spremembo, za prehod z enega vojnega načrta na drugega, pač pa za povsem novo strateško fazo napadalne vojne. Ameriški imperialisti se več ne zadovoljujejo s tem, da bi reakcionarnim oboroženim silam, ki jim služijo, se pravi najemniški vojski, prepustili vlogo najvažnejšega orodja v tej vojni.

Ameriške čete so orodje vse zgradbe: po eni plati vojaško podpirajo najemniško vojsko in kolaboracionistično administracijo, po drugi plati pa so hkrati tudi poglavitna vojaška sila, ki varuje ključne strateške položaje, hkrati pa tvori taktične in strateške rezerve, ki se neposredno udeležujejo vojaških operacij. Najemniška vojska, ki se mora opirati na ameriške čete, če si hoče podaljšati lastno življenje, pa ima vlogo premične vojaške množice na bojnem polju, poglavitne sile nasilja nad prebivalstvom dežele, hkrati pa naj bi nekako politično podprla ameriške čete.

Povsem jasno je, da so ameriški imperialisti, če gledamo na zadevo s strateškega stališča, že dolgo tega presegli okvire in razsežnost «izjemne» vojne. Očitno pa se s tako krepitvijo agresije na temelju neke nove strategije ni prav nič spremenil cilj njihovega bojevanja v Južnem Vietnamu: nadaljevati hočejo svojo neokolonialistično politiko. Številčno je lahko moč čet, ki so jih ZDA izkrcale v Južnem Vietnamu, še tako velika, toda zaradi tega se težave Američanov v tej deželi niso prav nič zmanjšale. Kljub vse številnejši armadi se morajo v enaki meri ubadati z utrjevanjem vrst domače reakcije, ki živi v njihovi senci, in s krepitvijo najemniške vojske in kolaboracionistične administracije, saj jim lahko le te sile dajo tisto politično in vojaško podporo njihovi kolonialistični osvajalni vojni, ki jo ZDA potrebujejo. V času, ko uresničujejo ta svoj novi strateški načrt, morajo Johnson in njihovi sodelavci kar naprej ponavljati že znani pripev o «spoštovanju sprejetih obveznosti» in o «povečanju pomoči». In vrste se mrzlični politični, gospodarski, kulturni in socialni ukrepi, zvesti duhu neokolonializma. Vzporedno z vojaškimi akcijami v napadalni vojni Američani mrzlično nategujejo tudi vajeti neokolonialistične politike.

Stvarnost se ni uklonila predvidevanjem in načrtom ameriških imperialistov. Oglejmo si bojišča Južnega Vietnama, pa se vprašajmo: ali so naši sovražniki v ofenzivnem ali defenzivnem položaju? Ali so dali prednost vojaškim operacijam ob obali, kjer imajo prednost in kjer lahko uporabijo kar največ svojih tehničnih orožij ali pa vojaškim operacijam v notranjosti dežele, kjer jim najbolj grozi poraz? Ali so dali prednost vojaškim operacijam v Nam-Bou, kjer so velika politična in vojaška središča, ali pa operacijam v Tay-Nguyemu, ki je po njihovem mnenju strateško izredno pomemben del dežele? In kako je s sodelovanjem z najemniško vojsko? Ali gre Američanom bolj za samostojne akcije

(Nadaljevanje na 4. strani)

Politično obzorje

Francoske levičarske stranke naklonjene sodelovanju s KPF

Francoske levičarske stranke nameravajo sodelovati s Komunistično partijo. Sodelovanje naj bi se konkretno uresničilo na parlamentarnih volitvah, ki bodo prihodnjo spomlad. Znani voditelji levice, kot npr. Mitterand, Mollet in drugi se zavzemajo za to sodelovanje.

Komunisti so z zadovoljstvom sprejeli pripravljenost stranke, kar potrjuje osrednje glasilo KPF «Humanitè», ko poudarja, da je zelo pomembno, kar je izjavil Metterand, namrec da je najnujnejša enotnost celotne levice.

Komunisti predlagajo, naj bi v prvem delu volitev levičarske stranke postavile svoje kandidatne liste, le tam, kjer bi v prvem delu volitev noben kandidat ne dobil števila glasov, ki je potrebno za izvolitev, bi za drugi del volitev levičarske sile predlagale skupnega kandidata.

Še važnejše kot predlogi za skupne nastope na volitvah pa je nedvomno dejstvo, da so levičarske stranke začele voditi ostrejšo kampanjo proti NATO ter se zavzemati za miroljubno sožitje in za ustanovitev deatomiziranih področij v Evropi. To je tem bolj pomembno, ker je znano, da so bile francoske nekomunistične levičarske skupine še pred nedavnim zagovornice atlantske zveze. Tudi dejstvo, da nekateri vidnejši voditelji francoske levice ostro kritizirajo ameriško politiko v Vietnamu, in jo označujejo kot hudo politično napako, je omembe vredno.

Španska policija razgnala duhovnike med „tihim pohodom“

1. maja letos je okrog 130 katalonskih duhovnikov in seminiščnikov organiziralo takoimenovani «tihi pohod» po barcelonskih ulicah. Ta podula je močno vznemirila policijo. Seveda je ta pohod preprečila s tem, da je duhovnike in semeniščnike razgnala in nekatere celo pretepla. Namen svojevrstne manifestacije katalonskih duhovnikov in semeniščnikov je bil izraziti solidarnost s političnimi jetniki ter protestirati proti mučenju v fašističnih ječah.

Radio Trst, ki je tako «dobro» obveščen o vsem, kar se dogaja oli naj bi se dogajalo v svetu, ni trobental v tej zadevi. Seveda bi vpil na ves glas, če bi se kaj podolnega dogobilo onstran «železne zavese» in ne v «katoliški» Španiji.

Umrl je tovariš Albin Dujc

Preteklo nedeljo je v Kopru umrl, zadet od kapi, tovariš Albin Dujc, znani primorski protifašistični voditelj in politični delavec.

Tovariš Dujc, ki je bil po rodu iz Vrem, se je še mlad vključil v delavsko gibanje. S triindvajsetim letom je poslal član komunistične partije. Leta 1934 ga je jugoslovanska kraljeva policija zaprla. Poldrugo leto je bil zaprt v zloglasni ječi v Sremski Mitrovici. Po izpustitvi iz ječe so ga kot italijanskega državljana izgnali iz Jugoslavije. Vrnil se je domov in se aktivno udejstvoval v protifašističnem gibanju. Njegova dentistična ambulanca v Divači je kaj kmalu postala središče razgibane politične dejavnosti. Ustanovil je več partijskih celic in se povezal s partijsko organizacijo v Trstu. Sodeloval je tudi s Pinkom Tomažičem. Skupaj z njim je bil tudi zaprt in posebno fašistično sodišče v Trstu ga je leta 1941 obsodilo na 30 let ječe.

Po zlomu fašistične tiranije se je tovariš Dujc pridružil partizanskemu gibanju. Bil je politični funkcionar najprej v Brkinih, nato pa v raznih drugih krajih Primorske. Po osvoboditvi je bil izvoljen za poslanca. Zadnja leta je stalno živel v Kopru.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu!

Avtonomna tržaška federacija KPI je poslala Združenju borcev v Kopru in težko prizadeti družini pokojnega tovariša sožalnia pismi.

Miklova Zala v Kulturnem domu v Trstu

Slovenska prosvetna zveza priredi v nedeljo, 26. junija ob 17. in 21. uri v Kulturnem domu v Trstu predstavo ljudske igre Miklova Zala. Gostuje 72-članska dramska skupina prosvetnega društva Lojze Košak iz Kostanjevice na Krki.

Vstopnina: odrasli 500, otroci 300 lir, pevci imajo običajni popust. Rezervacija vstopnic v Tržaški knjigarni.

Vprašanja slovenskega šolstva

Dve resoluciji izvršnega odbora SKGZ

Izvršni odbor Slovenske kulturno gospodarske zveze je sprejel resolucijo, v kateri poudarja nujnost ustanovitve slovenskih strokovnih šol v Trstu in Gorici. V resoluciji je med drugim rečeno, da je reforma v šolstvu, ki je spremenila nižje strokovne šole trgovskega in industrijskega značaja v enotno nižjo srednjo šolo, kljub svojemu naprednemu značaju, prizadela del slovenske mladine, ki bo morala vstopati v razne poklice brez osnovne strokovne izobrazbe.

Slovenska mladina nima torej po končanem obveznem šolanju primernih poklicnih šol, v katerih naj bi se strokovno izobraževala. Ta velika vrzel, ki je nastala po uvedbi reforme, je v nasprotju z določili londonskega sporazuma.

Tako stanje je povzročilo utemeljeno vznemirjenje slovenske javnosti v deželi.

Zahteva po uzakonitvi strokovnih šol je zahteva vseh Slovencev v Italiji. V odboru za slovenske šolo v Trstu, ki združuje vse stranke, ki vključujejo Slovence, je bila zahteva enoglasna. V Gorici so bile postavljene enako jasne zahteve vsen organizacij, ki združujejo Slovence.

Kako so življenjsko potrebne te šole je potrdila tudi anketa, ki jo je izvedla šolska komisija pri Slovenski kulturno gospodarski zvezi. Na Tržaškem je bilo anketiranih 194 staršev od 204 vpisanih dijakov tretjega razreda enotne nižje srednje šole. Od teh se je 61 že odločilo, da bi vpisali otroke v poklicna zavoda industrijske odnosno trgovske smeri. Na Goriškem se je od 54 vpisanih dijakov tretjega razreda nižje srednje šole 16 že odločilo vpisati se v predlagani zavod trgovske smeri.

Ustanovitev strokovnih zavodov s slovenskim učnim jezikom v Trstu in v Gorici bi pomenila ne le razumevanje za osnovne potrebe narodne manjšine, ki naj pripomorejo k bolj enakopravnemu mestu v družbi, ampak tudi izpolnjevanje duha in črke republiške ustave in mednarodnih dogovorov.

V drugi resoluciji, ki jo je prav tako sprejel izvršni odbor SKGZ, je med drugim rečeno, da je zakon o slovenskem šolstvu pomanjkljiv v tem, da ne določa slovenskih šol tudi za Slovence v videmski pokrajini in še nima pravilnika, po katerem naj bi se nekatere preveč splošno postavljene določbe izvajale. Določbe šolskega zakona se le deloma izvajajo. Nekatere šole nimajo organika, druge so brez učnega načrta. Za stalna mesta ni še razpisan natečaj.

Resolucija dalje poudarja, da je treba s posebnim zakonom čimprej urediti pravni položaj didaktičnih ravnateljstev za slovenske osnovne šole, ustanoviti nadzorništvo za slovenske osnovne šole v Trstu in Gorici, ustanoviti načelstvo za slovensko šolstvo pri tržaškem in goriškem skrbništvu.

Izvršni odbor SKGZ dalje poudarja potrebo, da se v okviru skorajšnjega podržavljanja otroških vrtcev poskrbi, da bodo imele vrtnarice strokovno kvalifikacijo; da se dvigne kvaliteta slovenske šole, naj tudi šolsko skrbništvo v Gorici poskrbi za prirejanje strokovnih seminarjev iz slovenskega jezika, zgodovine in pedagogike in za študijsko izpopolnjevanje goriških šolnikov na ljubljanski univerzi. Šolski skrbništvi v Trstu in Gorici naj poskrbita, da bodo slovenske šole imele vse učne in pomožne knjige, ki so potrebne za učinkovito podajanje predpisane šolske snovi.

Pristojne šolske oblasti naj poskrbijo, da se bodo nehale krivice, ki se dogajajo v začetku vsakega šolskega leta v škodo učinkovitega delovanja slovenskih šol (ukinjanje samostojnih šol in njihovo spreminjanje v vzporedne razrede drugim šolam, združevanje ravnateljstev več srednjih šol in več didaktičnih ravnateljstev v eni sami osebi, neupravičeno skrčevanje razredov in podobno). Pristojne oblasti naj poskrbijo, da bodo tudi slovenski otroci v Beneški Sloveniji deležni vsaj osnovnega pouka v slovenskem jeziku.

Na uspelem festivalu komunističnega tiska, ki je bil v dneh od 2. do 4. junija v Doberdobu so sodelovali moški pevski zbori iz Doberdoba, Štandreža in Števerjana in ansambel Briški slavček tudi iz Števerjana. Prireditev je zelo lepo uspela. Na gornji sliki: pevski zbor iz Doberdoba

Pismo naše poslanke ministru za javno vzgojo

Poslanka Marija Bernetič je poslala ministru za javno vzgojo pismo, v katerem ga vprašuje, če ve, da na slovenskih osnovnih šolah na Tržaškem morajo učitelji ob koncu šolskega leta vzeti učencem pomožne učbenike, da jih lahko v prihodnjem šolskem letu izročijo učencem, ki vstopijo v isti razred. Učenci drugega razreda osnovne šole so bili skozi vse leto brez predpisanega berila, v četrtem razredu pa so morali uporabljati berilo iz leta 1948, ki ni več primerno za sedanje potrebe, medtem ko noben razred nima učbenika za računstvo.

Tako stanje zelo škoduje delovanju šol s slovenskim učnim jezikom in dela preglavice učiteljem ter učencem, ki imajo po zakonu pravico do brezplačnih šolskih knjig.

Spričo vsega tega poslanka Marija Bernetič naproša ministra, naj čimprej ukrene vse potrebno glede natečajev za učbenike in njihovo razdelitev, ali pa za morebitne dogovore z Jugoslavijo, da se olajša nabava primernih učbenikov

O vprašanju otroških vrtcev ONAIRC

Poslanka Marija Bernetič je ministra za javno vzgojo opozorila tudi na pereče vprašanje sindikalnih zahtev otroških vrtnaric ustanove ONAIRC, kar je dovedlo ponovno do tridnevne stavke.

Otroške vrtnarice zahtevajo povišanje svojih prejemkov, ki so zelo nizki. Zaradi tega je potrebna večja podpora države. Ureditev tega problema je zelo nujna v pričakovanju, da bodo otroške vrtce prevzele v svojo oskrbo krajevne ustanove.

Festival v Kopru

V dneh od 26. do 30. julija letos bo v Kopru jugoslovanski folklorni festival. Prejšnja leta so bile festivalske prireditve tudi v drugih istrskih mestecih. Skoraj istočasne prireditve v raznih krajih so povzročile deficit. Zato so letos odločili, da bodo prireditve samo v Kopru. 26. julija bodo nastopile izvirne folklorne skupine, 28. amaterji, 30. pa profesionalci ansamblov «Lado», «Kolo» in «Tanec».

„Zeleni načrt“ ni rešil perečih problemov kmetijstva

Senatorji in poslanci KPI so pred kratkim naslovili kmetom v Italiji pismo, v katerem je med drugim rečeno:

«Pred petimi leti je vladna in bonomianska propaganda trdila, da bo takoimenovani «zeleni načrt» t.j. petletni načrt za razvoj kmetijstva, odpravil vse težave, ki tarejo kmetijstvo. «Zeleni načrt», tako je bilo neštetokrat rečeno, bo zagotovil kmetom sredstva za izboljšanje zemljišč, gradnje hiš, napeljavo elektrike in vode, kjer ju še ni, za gradnjo zadružnih naprav; trdili so, da bo omenjeni načrt prinesel kmetom stroje, da bo z njegovo pomočjo prišlo do dviga izobrazbe kmečkega prebivalstva, da bo ta načrt zaustavil izseljevanje ter odpravil krizo v kmetijstvu.

Mi komunisti smo nasprotovali temu načrtu, ker smo vedeli, da tak, kakršnega so predstavili, ne more rešiti problemov kmetijstva, da bo prinesel nove iluzije, povzročil nove razloge za diskriminacijo, da bo še bolj otežkočil enotno borbo proti zemljiškim magnatom, proti špekulacijam in monopolistom

Pet let je minilo, zakon je zapadel in 550 milijard lir ni več, težave v kmetijstvu pa so se povečale, emigracija se nadaljuje in monopoli izvajajo še hujši pritisk kot prej.

In sedaj vlada levega centra predstavlja «zeleni načrt štev. 2». V bistvu je novi načrt še slabši od prejšnjega. Po predlogih, ki jih je postavil levi center, bo dostop kmetov do financiranja še težji kot prej, dočim ga bodo veliki agrarci lahko dosegli. Načrt pa je še slabši od prejšnjega, če pomislimo, da bodo financiranje lahko prejeli tudi industrijci. Levi center in liberalci trdijo, da je bilo treba pomagati razvoju učinkovitim podjetjem. Ta podjetja pa so, kot je znano, v rokah veleposestnikov, ki srkajo težke milijarde javnega denarja, izžemajo najemnike, spolovinarje, dninarje in male kmete.

Medtem, ko se levi center uvršča na nekatere pozicije liberalne desnice in veleposestnikov, smatramo mi komunisti, da je pravilno in potrebno, da «zeleni načrt štev. 2» financira deželne in področne načrte za razvoj kmetijstva, da daje kmetom in njihovim zadrugam prispevek in posojila in da so deležni koristi tudi spolovinarji, najemniki in dninarji, ki bodo sodelovali pri preobrazbi kmetij in posestev. Mi komunisti menimo, da mora biti deležno koristi od tega načrta celotno področje kmetijstva in da je zato nujno ukiniti vse vrste zemljiških davkov ter zmanjšati kontribucije za socialno skrbstvo, ki so v breme kmetov.

Menimo tudi, da morajo občine imeti pravico do kontrole nad prispevki iz tega «načrta, kajti le tako bo onemogočeno nadaljevanje favoriziranja pa tudi zgubljanje denarja.»

Na koncu zadevnega pisma senatorji in poslanci KPI opozarjajo kmete, naj bodo budni in naj se še naprej borijo za boljšo bodočnost.

Gorica

Goriška industrijska cona in avtonomija Sovodenj

Samovoljnost goriške občine, ki je sklenila, da zgradi mestno smetišče na področju sovodenjske občine — ne da bi bila obvestila sovodenjsko občino — je povzročila veliko nezadovoljstvo

Goriški župan je šele po interpelaciji komunističnih svetovalcev in po številnih protestih obljubil, da bo sklical sestanek predstavnikov obeh občin, nakaterem bodo razpravljali o zadevi.

O gradnji goriškega smetišča, se je že mnogo govorilo in pisalo. Danes želimo poudariti predvsem to, da ne moremo mimo vprašanja vključitve sovodenjske občine v konzorcij goriške industrijske cone.

Pred nedavnim je bila na županstvu v Sovodnjah razprava o vprašanju vključitve sovodenjske občine v omenjeni konzorcij. Komunisti so odločno nasprotovali tej vključitvi. Druge politične skupine so odobravale vključitev sovodenjske občine v konzorcij. Naši tovariši so tedaj med drugim poudarili, da bi sovodenjska občina v konzorciju goriške industrijske cone izgubila vso svojo avtonomijo. Poudarili so tudi, da bi v tem primeru o usodi Sovodenj odločal konzorcij ne glede na mnenje Sovodenjcev. Nedavni dogodki v zvezi z goriškim smetiščem so pokazali, da so bila stališča naših tovarišev pravilna.

Če se že sedaj goriška občina ne zmeni na pristojnost osvodenjske občinske uprave in hoče samovoljno odločati tudi o usodi ljudi, ki ne prebivajo na območju goriške občine, potem si lahko predstavljamo, kaj bi se dogajalo potem, ko bi bile Sovodnje vključene v konzorcij. V tem primeru bi sovodenjski občinski svet kvečjemu lahko sklepal le še o družinskem davku in o menjavi kake žarnice v vasi.

Pri vsem tem pa je treba imeti pred očmi še dejstvo, da so Sovodnje slovenska občina in da ima ta občina tudi svoje specifične probleme, ki jih konzorcij goriške industrijske cone ne bo reševal.

Tudi na to bi morale pomisliti tiste politične skupine, ki soglašajo z vključitvijo sovodenjske občine v konzorcij goriške industrijske cone.

Doberdob - področje vojaških služnosti

V zadnjih letih so številni občinski sveti, pokrajine in dežela izglasovali več resolucij, ki pozivajo vlado, naj odpravi vojaške služnosti ali jih vsaj omeji.

Že vrsto let vojaški oklopniki pustošijo naša polja in gmajne, prizadeti kmetje pa so le redkokdaj deležni pravične odškodnine. To se je dogajalo čeprav ni bilo ozemlje doberdoske občine podvrženo vojaškim služnostim. Te dni pa je vojaško poveljstvo v Vidmu izdalo odlok, s katerim obsegajo vojaške služnosti precejšen del ozemlja doberdobske občine. Škoda, ki jo bodo vojaške služnosti povzročile vaščanom bo toliko večja, ker spadajo sedaj pod obveznosti vojaških služnosti tudi parcele, ki obkrožajo vas. S tem bo preprečeno vsako nadaljnje širjenje vasi in to ravno v dobi, ko so si številni domačini začeli zidati nove domove v rodni vasi in ne več v Furlaniji, kot se je dogajalo pred leti. Zemljišča, ki so podvržena vojaškim služnostim mejijo na ulice Boneti, Dol in ulico Sredipolje v Dobrdobu. Te obsegajo tudi ves pas okrog doberdobskega jezera in še severno in južno od obeh cest, ki ga obkrožata. Na ta nazin bo nemogoče jezero bonificirati ali zgraditi ob njem turistične objekte. Zelo težko bo graditi tudi center protosinhotrona na doberdobski planoti (če bo mednarodna komisija izbrala ta kraj), kajti precejšen del planote med Poljanami, Martinščino in Devetaki spada sedaj pod vojaške služnosti. Že sedaj je doberdobska občina obkrožena z bunkerji in vojaškimi utrdbami.

Zares absurdno je, da se dandanes kaj takega dogaja le nekaj kilometrov od jugoslovanske meje, v času torej, ko predstavniki vlade in krajevnih oblasti govore o obmejnih ozemljih kot o mostu prijateljstva med narodi.

Zares čuden most!

Socialdemokrati zavirajo stike s socialističnim svetom

Goriški socialdemokrati, ki so uradno sicer naklonjeni gradnji avtoceste do Ljubljane, postavljajo neprestane ovire pri uresničevanju tega načrta. Še vedno vztrajajo pri načrtu Palmanova — Gorica, kljub temu, da je deželna uprava že nakazala dve milijardi za načrt, ki določa izhodišče avtoceste pri Villesse, in kljub ternu, da je prav ta načrt v glavnem že izdelan. Tako zavirajo delo, ki je velikega pomena za ves bodoči gospodarski razvoj Goriške.

Zakaj ti manevri?

Prav gotovo so razni vzroki, toda verjetno je temeljni vzrok iskati v nacionalizmu, s katerim je prepojena posoška PSDI. Ugoden razvoj miroljubnih in prijateljskih odnosov z Jugoslavijo in z drugimi vzhodnoevropskimi državami ni povolji socialdemokratom, niti ni v skladu z načrti, ki jih ima socialdemokracija glede absorbiranja desničarskih volivcev v Gorici.

Svojčas je socialdemokratski poslanec Zucalli izjavil, da bi Gorica morala zahtevati od vlade pomoč, da bi lahko postala nekakšno «izložbeno okno zahoda» na meji s socialističnim svetom. Torej po «vzorcu» Berlina. Po zamisli omenjenega socialdemokratskega poslanca naj bi Gorica postala tako privlačno reklamno središče, ki bi jugoslovanskega državljana tako mikalo, da bi zavidal «blaginji» v kapitalističnem svetu?

Isti poslanec je svojčas obiskal Berlin, verjetno z namenom, da bi se osebno prepričal o vrsti ugodnosti, ki jih je deležno to mesto.

Jasno je, da taka politika teži po stalni delitvi sveta na nasprotujoče si politične bloke in ne po razvoju pomiritve in miru.

Logično je torej sumničenje, s katerim PSDI gleda tudi na novo avtocesto za Ljubljano, na avtocesto, ki bi zbliževala narode in koristila povečanju prometa in torej odnosov, ki so stvar miru. Od tu izhaja tudi vztrajanje PSDI pri zahtevi, naj se ustanovi industrijsko področje med Štandrežem in Sovodnjami. Po načrtih socialdemokratov naj bi likvidirali tudi sleherno avtonomijo sovodenjske občine, katero naj bi skoraj v celoti vključili v območje konzorcija za industrijsko cono. Na ta način naj bi demagoško podpirali industrijski razvoj, pri tem pa pozabljali, da je gospodarski razvoj na Goriškem mogoč predvsem z razvojem trgovinskih izmenjav s socialističnimi deželami, ki zemljepisno gravitirajo na Gorico.

Trst

Za proslave je denar za potrebe ljudstva pa ga ni

V sredo 15. in četrtek 16. junija t. l. je deželni svet razpravljal o vladnem zakonskem osnutku, ki predvideva 163 milijonov izdatkov za proslavo raznih zgodovinskih obletnic. Vladni osnutek je predvideval 60 milijonov lir za proslavo 100 letnice združitve Furlanije z Italijo, 40 milijonov lir videmski občini za zgraditev spomenika odporniskemu gibanju, 20 milijonov lir za proslavo 50-letnice zavzetja Gorice s strani italijanske vojske, 40 milijonov lir za počastitev 70-letnice rojstva blaženega Odorica iz Pordenona in 3 milijone lir za zgraditev spomenika Nazariu Sauru v Trstu. Komunistična skupina se je ob glasovanju tega zakonskega osnutka vzdržala. Vzdržala se je le zato, ker je zakonski osnutek, kot je poudaril svetovalec Sema v glasovalni izjavi, vseboval člen o prispevku za zgraditev spomenika odporniškemu gibanju.

Zakonski osnutek je bil predmet temeljite kritike s strani svetovalcev KPI in svetovalka PSIUP Bettolija.

V torek 28. junija ob 18.30

zborovanje KPI

pri Sv. Jakobu v Trstu

O problemih ladjedelnice Sv. Marka

bosta govorila tovariša

CUFFARO in SEMA

Od komunističnih svetovalcev so spregovorili tov. Calabria, Pellegrini, Šiškovič in Bergomas. Vsi so iznesli svoje kritično stališče predvsem v zvezi v xeliko vsoto, ki jo je deželna vlada kar nenadema našla za te proslave, medtem ko se za vse konkretnejše potrebe prebivalstva dežele ne zmeni.

Tov. Šiškovič pa je podvrgel vse člene zakonskega osnutka temeljiti kritiki razen člena, ki predvideva izgradnjo spomenika odporniškemu gibanju. Predvsem je ugotovil, da ne sme biti proslava stoletnice združitve Furlanije z. Italijo prilika za pogrevanje retorike, demagogije in nacionalizma, česar smo bil vsa ta leta vajeni. Ne smemo pozabiti, da je pred sto leti prišla pod Italijo večja skupina Slovencev, ki v vseh teh sto letih ni uživala nobenih pravic in ki so jo zapostavljali ne samo za časa fašizma, pač pa tudi za časa takozvane demokratične Italije. Kljub temu se za določene kroge še danes postavlja vprašanje obstoja teh Slovencev, ki so se toliko časa ohranili kljub vsem pritikom, kar izpričuje dejstvo, da skušajo preko nekaterih izvenšolskih tečajev Rotary Cluba odpraviti «slovansko govorico», ki je ostala kot živa priča druge narodnosti v Beneški Sloveniji. Stoletnica združitve Furlanije z Italijo bi bila res slavnostna, če bi jo proslavljali v znamenju demokracije in svobode in v znamenju razumevanja in vsestranskega razvijanja slovenske narodnosti v Beneški Sloveniji — je poudaril tov. Šiškovič.

Kar se pa tiče proslave zavzetja Gorice s strani italijanske vojske leta 1916, je tov. Šiškovič dejal; da se mu zdi čudno, da hočemo proslavljati zgolj vojaško bitko, zlasti še spričo dejstva, da so na obeh straneh mislili, da se borijo za pravično stvar v tisti vojni, ki jo je papež Benedikt XV., zavestno ali podzavestno prevzemajoč geslo takratnih levičarskih socialistov, označeval kot «nepotreben pokol». Pri tem ne smemo pozabiti, da take proslave so neumestne iz dveh razlogov: 1 ker bi se moralo gledati po 50 letih z očmi univerzalnih človeških in bratskih vrednos', 2. ker je bila tedaj Gorica še bolj narodno mešamo mesto, kot je sedaj.

Kar se tiče Nazaria Saura, bi morali gledati nanj res kot na junaka, a ne pozabiti, da lahko obstajajo o njem tudi različna mnenja, ki morajo prav tako prihajati v poštev. Na zadnje je tov. Šiškovič poudaril, da je zelo čudno, kako se hoče s 40 milijoni proslavljati blaženi Odorik, ki je bil res misijonar na Daljnem Vzhodu, a pri tem prav gotovo ni imel večjih zaslug kot drugi potniki, med katerimi Marco Polo, za katerega Italija, ko je potekala njegova obletnica, ni izdala niti del-denarja, ki ga misli izdati dežela Julijska krajina — Furlanija za blaženega Odorika. Tov. Šiškovič je na koncu poudaril, da je proti vsem členom zakona razen členu, ki predvideva 40 milijonov lir za postavitev spomenika odporniškemu gibanju v Vidmu.

Občinska uprava je pozabila na probleme Banov

Prebivalci Banov so že leta 1962 prosili tržaško občinsko upravo, naj v njihovi vasi uredi kanalizacijo, javno razsvetljavo na odseku ceste, ki pelje po nadvozu na Opčine, odtočne naprave pri vojašnici in pri pralnici nekega podjetja, ter tako izsuši mlakuži, iz katerih se širi smrad po vsej bližnji okolici.

V peticiji, ki so jo poslali občinski upravi, so prebivalci Banov dalje prosili, naj bi občina postavila v središču vasi razglasno desko, obnovila vaški vodnjak in zgradila javno telefonsko kabino.

Svetovalec tovariš Padovan je že pred več leti na osnovi omenjene peticije postavil vprašanje v občinskem svetu. Pristojni občinski odbornik je tedaj zagotovil, da bo občinska uprava v najkrajšem času sprejela potrebne ukrepe. Toda dije od zagotovila ni. Zato je obč. svetovalka tovarišica Stanka Hrovatin na seji občinskega sveta, ki je bila v torek 21. junija ponovno zahtevala od pristojnega odbornika jasen odgovor.

Partizanski tabor na Opčinah

V nedeljo 3. julija bo v Prosvetnem domu na Opčinah partizanski tabor. Prireditev organizira openski odbor bivših partizanov in aktivistov osvobodilne borbe. Predviden je bogat kulturni spored.

POPRAVEK

V prejšnji številki «Dela» smo pomotoma napisali, da je svetovalka Stanka Hrovatin zahtevala postavitev slovenskega napisa na osnovni šoli v Ul. Donadoni. V resnici je naša svetovalka zahtevala postavitev slovenskega napisa ob vhodu v slovenski otroški vrtec, ki je v isti stavbi. Zahtevala je tudi slovenski napis na slovenskem otroškem vrtcu na Greti. Bralce prosimo, naj nam oproste.

22 let Rižarne

V torek 21. junija je minilo 22 let od tistega strašnega dne, ko so nacifašisti začeli sežigati v tržiški Rižarni žrtve svojega terorja. Za začetek so zbrali 40 aktivistov, talcev in borcev osvobodilnega gibanja, 20 žensk in 20 moških, ki so bili zaprti v Rižarni, Koroneju in v drugih zaporih. Najstarejši med njimi je bil Mario Donati, ki je takrat imel 52 let, najmlajša pa Amalija Primožič, ki je bila stara komaj 16 let. Skoraj polovica (skupno 18) je bilo mladincev in mladink v starosti od 16 do 25 let. Med njimi so bili Slovenci, Italijani in Hrvati, katere so družili ideali svobode in boj proti fašizmu.

Večna slava njihovemu spominu!

Sporočilo uredništva

Iz tehničnih razlogov smo bili prisiljeni zaključiti uredniško deže v v sredo. Zato nismo mogli objaviti vseh poslanih sestavkov. Prosimo za razumevanje.

Nadaljevanje

Obljube

široka, odprta politika, ki naj upošteva,, da obstaja velika. Evropa in ne le «mala Evropa» Skupnega trga. Potrebna je široka vizija, ki naj omogoči vsestranske odnose z vsemi deželami, ki po svoji naravni legi in tradiciji gravitirajo na našo deželo in v prvi vrsti na Trst. Potrebni so novi odnosi tudi s «tretjim svetom», z Azijo in Afriko.

In prav te široke vizije ni. Politika sedanje vlade je v tem pogledu enaka politiki njenih predhodnic.

S sestankov v Vidmu in Trbižu, pa tudi s tržaškega velesejma so izšli napotki. Po teh napotkih bi se morali ravnati tisti, ki so na vladi.

Vietnam

njihovih čet ali pa za mešane operacije?

Vse to so strateški problemi, ki jih celo naši sovražniki ne znajo rešiti povsem jasno, ker je pač ameriški ekspedicijski korpus, če gledamo na zadevo strateško, zataval v slepo ulico. Osvobodilna armada Južnega Vietnama se ni samo povečala ter razširila področje gverilskih napadov, ampak je tudi pomnožila število operacij rednih vojaških enot. Osvobodilna armada je leta 1965 izločila iz boja več kot 200.000 sovražnikov (kakih 50 bataljonov je bilo povsem uničenih). Samo od meseca avgusta 1965, ko se je začelo v Južnem Vietnamu množično izkrcavanje ameriškega ekspedicijskega korpusa, so sile osvobodilne vojske izločile iz boja več kot 100.000 sovražnikov in povsem uničile 20 bataljonov, med katerimi je bilo tudi 5 ameriških pehotnih bataljonov in nekaj oklepnih enot. Te številke neizpodbitno dokazujejo, da Američani ne bi mogli spremeniti položaja se bi v prid, da čeprav bi izkrcali v Južnem Vietnamu še toliko stotisočev svojih vojakov. Ker pa Američani ne morejo prevzeti pobude v svoje roke, tudi ne morejo do kraja izrabiti bojne moči svojih čet.

(Konec prihodnjič)

DELO — GLASILO K.P.I. ZA SLOVENSKO NARODNO MANJŠINO — DIREKTOR: MARIJA BERNETIČ — ODGOVORNI UREDNIK: ANTON MIRKO KAPELJ — UREDNIŠTVO IN UPRAVA: TRST, UL. CAPITOLINA 3 — TISK: TIP. RIVA, TRST, UL. TORREBIANCA 12